

sannas et opprobria a Christi hostibus accersant? ecquid suavi jugo Christi non contenti in occulto, palam cum discriminé vitæ nomen et fidem Christi profiteantur?

Obj. IV. Singularem erga pauperes liberalitatem affectabant primi Christiani, virtutem, quæ ipsius adeo Juliani Imperatoris zelotypiam cieret. Inde factum, ut pauperes et plebeii ad Christi sacra confessim abriperentur; reipsa vero exiguis semper numerus erat Christianorum in primis seculis.

Resp. Erat quidem mirifica in Apostolis et primis Christianis beneficentia, sed nulla prodigalitas: quaenam moderatione collectas distribuerent, exhibent Actus Apostolorum (VI. 1. et 1. Timoth. V. 3.). Quod otiosos abjectosque homines suis eleemosynis minime foverent, docet Epistola 2^a. ad Thessal. III. 6-12. Quod demum Jerosolymæ tantum esset gazophylacium, pro ingenti copia Iudeorum, qui ad Christum conversi vel inibi habitabant, vel illuc ad festa convolabant; et quod nonnisi pro pauperibus collectas fierent, testantur itidem Acta Apost. XI. 28; et 1^a. Pauli epistola ad Corinthios XVI. 1. Porro haec liberalitas si permovit pauperes, non item divites magis ex in absterrendos, quod, ubi Christum profiterentur, ipsis incumberet, suas pecunias in tot pauperes Christianos profundere. Et quid demum contra Iudeos pro sua Religione tantopere zelosus valeat tantillum eleemosyna, pro qua ingens ac præsens quotidie periculum ac persecutio subcunda forent.

Illud vero JULIANI de ignobilitate primorum Christianorum, quam sit putidum, testes sunt doctissimi quondam Philosophi, S. Justinus, Clemens Alex., Origenes, Tertullianus, Arnobius, Pantenus et alii, de quibus Eusebius Libro II. « Viros insignes litteris et pietate numerari non posse »: testes sunt Actus Apost. XIII. 7-12. De Proconsule SERGIO PAULO, XVII. 34. De Dionysio inter Areopagitas sapientissimo ac nobilissimo ad Philipp. IV. 22. De JOSEPHO et NICODEMO spectatissimis inter Iudeos Consulibus, ac de iis, qui de domo Cæsaris sunt, aliisque videatur Lamy de Erudit. Apost. c. 5. Demum Davidis CLARKONI næniam de paucitate primorum fidelium dudum explosit inter alios P. ANSALDI O. P. ex antiquissimis Scriptoribus Ecclesiasticis.

Nimirum secundum LUCAM Act. II. 5. erant autem in Jerusalem habitantes Judæi viri religiosi ex omni natione, quæ sub caelo est, S. CLEMENS Rom. scribit de Petro et Paulo, « his viris, qui divinam vitam duxerunt, aggregata est magna multitudo electorum »: quam epistolam sub persecutio Domitiani scriptam fuisse, tuetur MAMACHUS L. II. Orig. et Antiq. Christian. CLEMENS ALEX. Strom. L. VI. scripsit: « nostram autem doctrinam a prima usque prædicatione prohibent Reges et Tyranni, nos pro viribus excindere conantes; illa autem magis etiam floret ». SEPTIMIUS ex Tertulliani Libro cont. Iudeos c. 7 ait: « in quibus locis (pluribus Regnis) Christi nomen, qui jam venit, regnat ». Quæ voces floret, regnat, maximum sane numerum immunt. TERTULL. Apolog. c. 2. et 17. « tanta, inquit, hominum multitudo, pars pene major civitatis cuiusque ». Cuinam vero potior habenda fides, an BASNAGIO, qui suis in Annalibus L. I. c. 6. scribere ausus est, vel in tertio seculo vixum decimam partem fuisse Christianam in Civitatibus Romani Imperii? an TERTULLIANO, qui de sui ævi factis testatur; præsertim si addas testimonia ORIGENIS L. IV. c. 5. cont. Celsum: « in omni orbe

terrarum, in omni Græcia atque universis cæteris nationibus innumeris et immensi sunt, qui relicitis patriis legibus, et his, quos putabant Deos, se disciplinæ Christi tradiderunt ». Ipsorum gentilium; TACITI XV. c. 44. « Eorum (Christianorum) multitudo ingens convicta est »: PLINI ad Trajanum: « neque enim civitates tantum, sed vicos etiam atque agros superstitionis istius contagio pervagata est »: JULIANI APOST. in Satyra cont. Antioch. « etenim populi magna pars, imo totus populus, qui impietatis sectam sequitur, mihi succenset, quod me videt Patrum Religionem amplecti ». CELSUS, PORPHYRIUS, MACROBIUS et APULEIUS observant, quod primis jam seculis infamis idolatriæ aspectus ad lucem Evangelii ita inhorruerit ex tot conflictis et flagitiis Numinibus (cum nonnisi unum et optimum et maximum colerent Christiani) ut ad cooperienda haec probra dicerent Ethnici, evulgatas de Diis suis fabulas esse meras allegorias. Quo tamen non obstante, magis in dies inhorrescens idolatria ad loca deserta et viles pagos exulare debuit, unde pagani dicti sunt idolatræ.

Obj. V. Fides Christiana sui propagationem cumprimis debet Martyribus; inde vero ejus divinitatem evincere, vanum ex eo, quod extiterint pro humanis quoque opinionibus, pro erroribus et sectis falsis, qui sanguinem vitamque prodigerent; itaque sicut hos, ita illos nonnisi enthusiasmus Martyres fecit.

Resp. Habeant error, hæresis et superstitionis suis pseudo-martyres: quis prudens inferat, ergo nec pro veritate Christiana ulli sunt veri Martyres? Fuisse falsos testes in referendis factis historicis, nemo negat: sed nemo affirmat, omnes omnino Historiographos sublestæ fidei esse. Conferantur illi Martyres falsitatis cum his veritatis Christianæ Martyribus; atque illinc motiva mere humana et naturalia, præjudicia, ignorantia, superbia, pervicacia et obstinatio; hinc vero doctrinae sublimitas, eximia vita sanctitas, præcellens Religionis zelus, quanta animi dimissio, tanta fortitudo, omnigenæ virtutis et gratiæ supernæ affluentia emicabunt. Nam

1º. Horum sanguis ab omni genere, sexu et ætate hominum copiosissime fusus pro veritatibus, tum quæ naturæ imperviæ a Deo libere erant revelatae, uti spes salutis æternæ per vivam fidem in Christum; tum quæ futura manifestarent uti resurrectionem mortuorum, nonnisi ex verbo Dei scripto aut tradito addiscenda, cum sola ratio ea neutiquam assequatur.

2º. Plerique Martyrum non erant a teneris Christiani, sed vel Judæi vel Gentiles; prout vel obterenda erat Religio altis radibus fixa et quondam divina, vel evelienda inveterata opinio de pluralitate Deorum; et pro doctrina uti mysteriis incomprehensionis plenissima, sic naturæ ac propensionibus hominum inimica, et duntaxat a morum severitate, a perpersionibus, a cruce, ab opum, honorum ac voluptatum contemptu spectabili mors obeunda; et obita quidem in tanta luce cognitionis, sapientiae, patientiae ac fortitudinis præcellentia, ut suis persecutoribus injusticias quidem eorum exprobarent, sed condonarent ignominias, pro iis Deum exorarent, et quosvis alios ad eamdem fidem et in fide constantiam, uti SS. STEPHANUS et PAULUS, excitarent.

3º. Martyres Christi ad exemplum et præceptum Christi longissime aberant a protervia et insania pseudo-martyrum: non enim se ultro ac importune ingerebant in odia et persecutions, clam et noctu ad orationem et fractio-

nem panis congregati, interdiu cum Judæis (quantum per Christi fidem licuit) in Synagoga et in Templo conversati, nunquam magistratibus obluctati, nisi dum abneganda fides esset. In mortis pericula improvide ac stolidè se non immittebant, sed vel fuga vel sapiente apologia periculo se extricare conabantur, MATTH. X. 23. Ubi vero pati ac mori nécessum erat, non illa Stoicorum apathia superbiebant, sed mortis horrore aliquantum perculsi (uti Paulus 2. Corinth. V. 2.) quamvis inter Apostolos omnium maxime imperterritus, ad orationem, ad solatia Evangelica conversi exultabant præ gaudio, quod digni habiti sint, pro nomine Jesu contumeliam, cruciatus et mortem pati.

Veros ergo Martyres habet sola vera Christi Ecclesia, extra quam, teste CYPRIANO, martyrium non tam fidei corona, quam poena perfidiae est : « ardeant (inquit de unitate Ecclesie) licet flammis et ignibus traditi, vel objecti bestiis animas suas ponant; non erit ille religiose virtutis exitus gloriosus, sed desperationis interitus; occidi talis potest, coronari non potest ». Vide licet Martyrem non facit supplicium et genus mortis toleratae, sed causa, status et religio patientis. Et quis ausit, tam nobilem Martyrum gloriam in tam universali et tam invicta patiendi moriendique constantia enthusiasmi ignominia obfuscare? Sane nonnisi Theistæ et Naturalistæ, Enthusiastarum duces imprudentissimi ac impudentissimi.

Obj. VI. Injuria fit sane maxima Imperatoribus ethnicis, præsertim Diocletiano, quod a male credula simplicitate summi Principes arguantur atrocissimæ tyrannidis in Christianos; cum horum neminem solius fidei causa morte unquam affecerint. Quis enim nescit TRAJANUM, M. AURELIUM et ANTONINOS fuisse Cæsares mitissimos æque ac sapientissimos fortissimosque spiritus, qui ab effusione humani sanguinis quam maxime abhorserent? Nulli ergo ullo tempore fuerunt veri Martyres pro Christi fide.

Ita VOLTAIRE, *Histoire générale*. c. V.

Resp. Quanta hominis temeritas et audacia adversus probatissima testimonia gentilium adeo scriptorum, Elii Spartiani, Julii Capitolini, Elii Lampridii, Trebellii Pollionis, Flavii Vopisci, Dionis Cassii, Suetonii, Sulpiti Severi, Pauli Orosii et Taciti, qui indignissimas sub NERONIS imperio Christianorum persecutiones, supplicia et cædes scriptis consignarunt : contra celebratissimas S. Justini, Tatiani et Athenagoræ apologetas, quas Imperatoribus tradidere, ut a cædibus Christianorum fidei duntaxat causa imperatis eos cohíberent : contra Arnobii, Lactantii et Eusebii irrefragabile testimonium, qui testes de visu teterram Diocletiani tyrannidem per Asiam et Egyptum in Christianos exercitam vivide enarrant : contra acta martyrum consensu omnium seculorum firmissima, sed que inter veterum Monachorum deliria abjectit VOLTAIRE : contra auctoritatem SS. Patrum, scriptorum Ecclesiasticorum, et præmissis Baronii, Pagii, Ruinartii, Bosueti, Fleurii ac Tillemontii, quos omnes ceu simplices malæ simul credulitatis arguit. Et quo demum fundamento nititur unius contra omnes tam pervicax sententia? nullo. Legit VOLTAIRE in suo DODWELLO, quod paucissimi quondam Martyres extiterint; inde ferocior VOLTAIRE asseverat, nullos plane Martyres Christi unquam extitisse. Nimurum ut magis nova et insolita præ-

DODWELLO luci publicæ obtuleret, non puduit præ Dodwello magis esse impudentem.

Severus, Severianus, Carpophorus et Victorinus; omnes statuarii ideo solum a Diocletiano trucidati, quod ad Christum conversi et nollent idola porro adorare, quæ noverant esse opera manuum suarum, et nollent posthac sua arte elaborare idola. Quippe omnes prope statuarii jam Christiani nullis cruciatus adigi poterant, ut Lares, Penates aliave Deastrorum simulacra Ethnicis effingerent. De his vide TERTULL. de Idolol. c. 6. et 7. Demum hasce VOLTAIRII nœnias egregie depexit P. LINDEMAYER in Libro cit. pag. 573-670; nec non Cl. NONNOTTE in Libro : *Les Erreurs de Voltaire*.

Nimirum ridiculus ex toto scepticus est VOLTAIRE, cuius principale dogma : dubitandum esse de omnibus ; et axioma præcipuum : quis scit, num verum sit? pari ergo, quin potiori jure dicam de VOLTAIRII historia universalis : quis scit, num verum sit, quod scribit; cum sit de omnibus dubitandum? Succenset VOLTAIRE nostro de suis scriptis scepticismo? et nos magis ipsius Pyrrhonismo, quo universalissimum, constantissimum, probatissimum tot gravissimorum testium de visu, et Scriptorum omni exceptione majorum de SS. Martyribus testimonium arrodit, sive omnem et fidem et auctoritatem humanam adversus semetipsum totiusque humanitatis sensum pessimadat. Idque dum ejus scripta vel ex eo de mala fide, quin de impietate suspecta reddantur, quod, ubi in sua historia universalis Sinenses, Indos et Quackeros copiose dilaudat; Socratem, Platонem, Aristidem, Titum, Trajanum, M. Aurelium, Antoninum, Julianum, Mahumetem et Mahumetismum mire deprendit; de Christo et Christianismo, de primis Christianis, de nostris Apologetis, de sanctis Praesulibus, et de innumeris Martyribus parce memoret, ac vix quidquam laude dignum proferat, imo prima Christi æra impingat nonnisi vitia, superstitiones, seditiones, crudelitates et abominationes. Quam vero in placitis suis, tam et in suis moribus est exoticus ille Philosophus : semper recta incedit, quantumvis in via occurrant aut plausstrum fœni, aut scrobs, aut collis, aut canis veneficus: semper eundem præfert vultum: semper, ubi suum cœpit dialogum, eum pertexit ad finem, quamvis omnes ejus auditores dudum fuga dilapsi sint ipso solo relicto; idque juxta suam gnomen : quis scit, num verum sit? De his plura in Dissert. X. Sect. III.

§ III. COROLLARIA.

I. Prudentia quidem humana ad abolendum nomen Christianum suggerere Reipublicæ Judaicæ, Principibus et Romanis Imperatoribus nihil efficacius potuit, quam populorum odia excitare contra Christicolas, et hos sine numero ob ipsum nomen christianum atrocissimis addictos suppliciis crudeliter necare. Imo orbis universi conspiratio adversus Christi nomen inita sustulit ipsum auctorem Religionis, sustulit Apostolos, et per tria Ecclesie secula anteriora in aperto vitæ discrimine vixerunt omnes Christiani, quorum infinitus numerus variis et truculentis persecutionibus fuit sublatus, ut adeo SOZOMENUS sub Sapore Persarum Rege 16000 Martyres recenset; 160000 unius provincie Martyres adnumeret RUINARTIUS; S. AUGUSTINUS vel unum diem passionis SS. Martyrum computando, millia hominum invenerit coronatorum; GENEBRARDUS et ARIAS in singulos anni dies 30000 Martyres collocaverunt.

rint. Fefellit tamen spem humānām eventus plane oppositus, et (quod nūquam antea nec postea visum est) sævitia illa in Christianos Christianismo præcipua fuit causa diffusionis ac stabilitatis; attestantibus S. JUSTINO, TERTULLIANO; ARNOBIO, LACTANTIO &c aliis, se permotos incredibili constantia & fortitudine Martyrum, ut causæ Christianæ examen in se susciperent, et suspicentes quiddam divinum in Secta tantorum pugilum (quales in omni ætate, in omni sexu, in omni conditione illa efformaverat, et quales Philosophia suis præceptis nunquam instituerat) ad Christum conversi uno ore cum TERTULLIANO contra paganos Imperatores hoc insigne veritatis ac divinitatis argumentum proferrent: « exquisitor quedam crudelitas vestra illecebria est magis Sectæ; plures efficimur, quoties metimur a vobis; semen est sanguis Christianorum ». PACIANUS autem de primis fidelibus cum scribit: « non sciebant disputare, sed sciebant mori »; confundit ævi nostri incredulos ex eo maxime, quod ipsi licet sciant disputare de fide aut potius contra fidem Christianam, tamen nec mori sciant pro fide, nec vivere juxta fidem, sique disputando fere tantum obsint fidei, quantum illi moriendo profuerint.

II. Audiant ista DODWELLUS et VOLTAIRE, simulque consulant ipsa Martyrum gesta olim per notarios tachygraphiae peritissimos sollicite consignata; et profanos etiam scriptores adeant, quin ethnici adeo testes de visu minime suspectos (quia maxime infestos fidei Christianæ) ut tandem, castigata sua temeritate de paucis vel nullis admodum veris Martyribus primorum temporum, cessent toti antiquitati proterve oblectari. Quippe certissimum, sed et divinissimum est, quod Christiana Religio in sinu suorum hostium nata fuerit, altricem habuerit crudelitatem, inter cædes adoleverit, divexata a Magistratibus, a Principibus dilaniata, ab Imperatoribus excarnificata, mundani odii et furiarum infernalium scopus et meta. His vero omnibus superior et victrix triumphavit, Christi prædictionibus præmunita, Christi et Apostolorum exemplis animata, divinis promissionibus excitata, de qua TERTULLIANUS: « nihil de sua causa deprecatur, quia nec de conditione miratur; scit se peregrinam in terris agere; inter extrancos facile inimicos invenire; cæterum genus, spem, sedem, gratiam, dignitatem in celis habere ». Apolog. c. 1. In eumdem sensum effatur aurea pro more facundia S. PETRUS CHRYSOLOGUS, Serm. XX. et GREG. TURON. Lib. I. Hist. c. 39.

Quæ de subita et diffusa latissime propagatione Ethnicæ ac Mahometanæ superstitionis oggerunt Theistæ, vide de Polytheismo et Mahometismo alias dissipata.

SECTIO VI.

SOLA RELIGIO CHRISTIANA VERA, VEREQUE SALVIFICA RELIGIO.

§ I. PRÆCOGNITA.

Duplex genus est INDIFFERENTISTARUM: Alii quasi pagani salutem cuivis Sectæ adjudicant, si modo Deum unum agnoscat et colat juxta ritum et rationem propriam sue Sectæ: Alii vero Christiani (quos etiam adiaphoristas aut syncretistas vocant) fidei in Deum superaddunt et illam in Christum, ut proin ad salutem vix quicquam requirant aliud, quam credere fundamentales, ut aiunt, articulos de Trinitate ac Incarnatione: de his posthac, de illis nunc agendum. Deterius quoddam sistema Religionis nuperrime procudit BEAUMELLUS, quo vult quatuor infantes, ut primum ratione utuntur, a Philosopho erga omnes Religiones, Catholicam, Judaicam, Mahometanam et Protestanticam perinde affecto, operose imbui cum primis Logice præceptis; dein ubi discerniculum creverit, iisdem explicari dogmata, præcepta, ritus et fundamenta prædictarum Religionum, ita ut demum ex his quatuor vera sit Religio, quamcumque demum pueri post maturum examen sibi delegerint. Absurditatem et auctoris et systematis jamdum in fronte adnotare licet; nam 1º. Pestilenti scripto suum scriptor nomen prefigere vix ausus, fœditatem partus ipse abhorruit, quamvis aliunde certum sit, BEAUMELLUM et hujus libri et aliorum æque pestiferorum auctorem esse. 2º. Puerorum criterio subjiciens quatuor Religiones, abstrahit a Paganismo, a cuius tamen abominatione supersticio Mahometana aut parum distat, aut nihil. 3º. Philosopho, nescio cui, rem totam committit; ubinam autem in Philosopho tanta critices exactitudo, et par instituendis tot Religionibus sive scientia sive auctoritas?

§ II. THEMATA.

1. *Religio Christiana est unice Vera Religio.*

PROBATIO. Illa Religio sola est vera, que geminam hanc veritatem omnibus ingerit, et quod Deo ceu auctore ac fine ultimo digna sit natura rationalis, et quod corrupta indigna sit Deo: quæ sicut lapsum hominis, ita fidem in Reparatorem, et reparationem hominis per Messiam ceu dogma principale proponit: que eo Deum cultu prosequitur, qui Deo dignus et gratus Deum auctorem, objectum et finem habet. Sed sola Religio Christiana hæc tradit omnia ex revelatione et inspiratione divina, ex miraculis et prophetiis, ex oraculis Christi et præconio Apostolorum certissima æque ac